

28.3.1961

13

PŘÍLOHA III

7633

Projev soudruha N. S. Chruščova na zasedání Politického poradního výboru zemí Varšavské smlouvy

Drazí soudruzí!

Od porady komunistických a dělnických stran, která se konala v Moskvě v listopadu 1960, uběhla krátká doba, avšak i za toto krátké období bylo možné se přesvědčit o tom, jaký ohromný význam mají teze a závěry obsažené v dokumentech přijatých na poradě. Každý den přináší život nové a nové důkazy o tom, že poměr sil na světové aréně se neustále mění ve prospěch socialismu a míru, v neprospěch sil války a reakce, že socialistický systém se stává rozhodujícím faktorem světového vývoje. V praxi se přesvědčujeme o tom, že pro vyřešení základních otázek současnosti v zájmu míru, demokracie a socialismu se otevírají nové, daleko příznivější možnosti.

Porada vypracovala základní strategickou a taktickou koncepci světového komunistického hnutí, kterou se musí řídit všechny socialistické země ve své zahraniční i vnitřní politice. Rozumí se, že to nejen nevylučuje, ale naopak předpokládá všestranný rozbor konkrétních zvláštností mezinárodní situace v tom či onom časovém období, přihlédnutí k silám vystupujícím na světové aréně, využití všech rezerv a hybných pák v zájmu socialistického tábora a věci míru.

Na politice socialistických zemí, celého socialistického tábora záleží, podaří-li se nám plně využít ve všech směrech a ve všech částech zeměkoule existující možnosti, abychom zkrotili agresivní imperialistické síly a posílili vliv socialismu, aby se sjednotily mírové síly kolem komunistů, kteří vysoce pozvedají praporek míru širokých lidových mas.

Lenin nás učil, že zvítězit v boji je možné jen "při nezbytném, nejpečlivějším, starostlivém, opatrném a dovedném využití jak každé, i když malé trhliny mezi nepřáteli, každého rozporu zájmů

14

mezi buržoazií různých zemí, mezi různými skupinami nebo vrstvami buržoazie uvnitř jednotlivých zemí, tak i každé, byť i sebemenší možnosti získat na svou stranu masového spojence, i když dočasněho, kolísavého, nepevného, nespolehlivého, podmíněného".

V nynější situaci má tato leninská poučka zvláštní význam. K tomu je nutná pružná, iniciativní a aktivní zahraniční politika.

Fakta názorně ukazují, že důsledný boj zemí socialistického tábora za odvrácení světové války, za svobodu a nezávislost všech národů ve značné míře upevnil mezinárodní pozice socialistických zemí, zvětšil jejich vliv na myšlení stamiliónů lidí na celém světě. Národy celého světa se dívají na socialismus jako na vroucího stoupence míru a svobody, jako na sílu, která může ochránit lidstvo před hrůzami světové termonukleární války. To nevídaně zvýšilo přitažlivou sílu socialismu, přispělo ke sjednocení nejširších vrstev obyvatelstva ve všech částech zeměkoule kolem komunistů.

Ze těchto podmínek musí vládnoucí kruhy některých kapitalistických zemí provést důležité změny svého zahraničně politického kursu. Vedoucí činitelé kapitalistického světa, ať chtějí nebo nechtějí, musí počítat s objektivními fakty, nemohou ignorovat nový poměr sil na mezinárodní aréně, další upevnění moci socialistického tábora, světového komunistického a národně osvobozenického hnutí.

Rozumí se samo sebou, že cíle zahraniční politiky imperialistických států se nezměnily. Imperialisté stejně jako dříve se snaží všemi prostředky "zvrátit" socialismus, zastavit rostoucí osvobozenické hnutí národů na zeměkouli, zachovat své panství v málo vyvinutých státech. Stále častěji imperialističtí činitelé Západu přiznávají, že strnulá a nepružná zahraniční politika "z pozice síly", jejímž nejplnějším výrazem byl kurs Dulles-Eisenhowera, se dostala do slepé uličky a pozvedává proti imperialistickým státům národy málo vyvinutých zemí a dokonce i v zemích kapitálu.

Imperialisté neriskují v současné době rozpoutání světové války proti socialistickému táboru, ale i neoslabují horečné zbrojení a snaží se zmobilizovat všechny svoje možnosti k boji se svě-

tovou socialistickou soustavou, především v ekonomické, politické a ideologické oblasti. Objektivně to znamená, že nezávisle na vůli imperialistů je postupně donucujeme jít cestou mírového soutěžení dvou soustav, vnucujeme jim boj na této pro nás výhodné platformě.

Samozřejmě, že počítáme s tím, že imperialisté se nevzdají politiky "z pozice síly". Oni usilovně upevňují svou vojenskou moc, zvláště v oblasti raketových nukleárních zbraní, snaží se vyrovnat zpoždění za Sovětským svazem.

Zvláštnost současného kursu kapitalistických mocností spočívá v tom, že USA a spolu s nimi i ostatní imperialistické státy se snaží používat ve své zahraniční politice daleko pružnější a skryté metody. To se projevuje v jejich poměru k socialistickým zemím, stejně tak jako v poměru k méně vyvinutým zemím Afriky, Asie a Latinské Ameriky.

Vůdcové imperialistických států se snaží učinit určité závěry z té skutečnosti, že dullesovská linie na "zvrácení" socialismu vojenskou cestou zkrachovala a je zvláště bezperspektivní ve světle nového poměru sil na mezinárodní aréně. Za pomoci pružné, diferencované politiky ve vztahu se socialistickými zeměmi, zvláště v oblasti hospodářských styků, zamýšlí posílit svůj vliv na jednotlivé socialistické země a postupně je učinit závislými na sobě. Máme všechny důvody usuzovat, že vládnoucí kruhy Západu budou v tomto směru aktivizovat své úsilí.

Velmi příznačným je to, že Kennedyho vláda nedávno jmenovala velvyslancem v Jugoslávii Kennana, jednoho z autorů smutné proslulé politiky "zadržování" komunismu. V poslední době Kennan vystoupil s novou doktrínou "pružné" politiky v poměru k zemím socialistického tábora a vyzýval k využití politických a ekonomických prostředků k odtržení jednotlivých zemí od socialistického tábora.

Imperialistické státy se rovněž snaží vypracovat nové formy pronikání a upevňování svého vlivu v zemích Asie, Afriky a Latinské Ameriky. Stále více kladou důraz na málo vyvinuté země a usilují o to, aby šly ve svém rozvoji kapitalistickou cestou, cestou spoje-

nectví s imperialistickými mocnostmi. Zároveň počítají s tím, že se jim tak podaří dostat novou krev do zahnívajícího kapitalismu.

Není pochyb o tom, že na tuto taktickou linii imperialistů se musíme dívat velmi pozorně. Politiku Dulles-Eisenhowera bylo samozřejmě snadnější odhalit v očích lidových mas, protože to byla otevřená politika provokací a přípravy nové války. Kennedyho vláda se snaží zobrazit věc tak, jako by se distancovala od zahraničně politického kursu svých předchůdců a byla odhodlána provádět daleko realističtější politiku. Taková taktika samozřejmě do určité míry znesnadňuje zahraničně politické úkoly socialistických zemí, ale zároveň pro nás otevírá i nové možnosti. Budeme-li správně postupovat, můžeme všechno to využít pro další upevnění zahraničně politických pozic socialistických zemí pro to, abychom dosáhli od západních mocností skutečných ústupků v řadě otázek, izolovali nejagresivnější kruhy imperialistů, učinili nové kroky ke zmírnění mezinárodního napětí.

Z tohoto hlediska bych se chtěl pozastavit nad problémem sovětsko-amerických vztahů, které mají velký vliv na celkovou mezinárodní situaci.

Když se Kennedy dostal k moci, vyvstala před námi otázka: jak reagovat na jeho sliby, že bude provádět pružnější zahraniční politiku a zlepší vztahy se Sovětským svazem?

Dobře chápeme, že Kennedyho vláda stejně jako jiné vlády USA před ním je imperialistická a vyjadřuje zájmy monopolů. Nejlehčím by bylo prohlásit, že Eisenhower a Kennedy jsou oba imperialisté a tím věc ukončit. Ale daleko těžší je odhalit rozdíly v politice jednotlivých imperialistických skupin a využít tyto rozdíly v zájmu socialismu.

Vzpomínám si, že v prvních letech po revoluci u nás v Sovětském svazu někteří řečníci říkali: břichatí buržousti! Přižívali se na práci a potu dělnické třídy.

To bylo samozřejmě naivní vyjádření třídních citů. Kdybychom se dnes chtěli podobat těmto řečníkům a tvrdili, že všichni buržuové jsou imperialisté, že všichni jsou z jednoho těsta, že je možné všechny je hodit na jednu hromadu, pak by to bylo nesprávné. Kapitalisté jsou různí. Jednomu kapitalistovi jsme například již dali Mezinárodní leninskou cenu za upevnění míru mezi národy. Je jím jeden z největších amerických kapitalistů Cyrus Eaton. Myslím, že je určitý rozdíl mezi Eatonem a řekněme například Rockefellerem a Duponem.

Tak je to i s prezidentem USA. Samozřejmě i ten či onen prezident slouží monopolistickému kapitálu, Ale tito prezidenti mohou mít různý přístup k řešení otázek, různé chápání probíhajících událostí. Proto nemůžeme všechny dávat na jednu hromadu jenom na základě toho, že jsou představiteli monopolistického kapitálu. Ne, zde musíme mít různý přístup. Musíme se v těchto věcech vyznat, musíme správně přistupovat k hodnocení událostí, k hodnocení lidí.

Sovětská vláda přihlížela k novým proudům v americké politice a projevila iniciativu, aby ukázala nové vládě a americkému lidu své odhodlání zlepšit vztahy mezi našimi zeměmi. Nečekajíce na nějaké akce ze strany Kennedyho, prohlásili jsme o svém odhodlání vrátit sovětsko-americké vztahy do těch kolejí, ve kterých byly v dobách Roosevelta. Podnikli jsme rovněž některé konkrétní kroky: propustili jsme letce letadla RB-47, který byl sestřelen v prostoru naší země, prohlásili jsme o svém úmyslu stáhnout z projednávání v OSN otázku agresivních činů americké vlády, jichž se dopustila při Eisenhowerovi.

Kennedy byl nucen odpovědět na tyto naše kroky. Jak je známo, veřejně prohlásil, že propuštění letce odbourává vážnou překážku na cestě zlepšení sovětsko-amerických vztahů a rovněž

18

prohlásil, že zakázal lety amerických vojenských letadel nad územím naší vlasti. To už bylo určitým naším úspěchem. Američtí imperialisté dostali do nosu, zostudili se před celým světem a nyní budou méně opovážlivými ve svých činech.

Nyní mně Kennedy navrhl, abych se s ním setkal za účelem výměny názorů v květnu t.r. ve Vídni nebo ve Stockholmu. Musím říci, že mě požádali, abych tento návrh do určité doby neoznamoval. Prosím všechny přítomné zde soudruhy, aby to měli v patrnosti. Prozatím je těžké říci, k čemu takové setkání povede. Určitý pořad jednání Američané nenavrhují. Státní tajemník USA Rusk se snažil v těchto dnech soudruhu Gromykovovi vnuknout myšlenku, že při setkání Chruščova a Kennedyho se může jednat jen o "neoficiální výměnu názorů".

Nejspíše Američané svým návrhem o setkání zamýšleli tak říkajíc celkový průzkum, aby nás vyzkoušeli v těch či oněch otázkách. A zároveň s tím aby jaksi veřejně demonstrovali dobré úmysly Kennedyho. Vycházejíce z naší zásadní linie na rozvoj kontaktu mezi státními činiteli v zájmu upevnění míru, poslali jsme Kennedymu odpověď, že jeho návrh je pro nás přijatelný. Vynasnažíme se i my prohlédnout Kennedyho plány.

Ze své strany se budeme snažit o to, abychom donutili prezidenta USA k zásadním jednáním o takových problémech, jako například německé otázce, odzbrojení, odstranění diskriminace v mezinárodním obchodu atd. Jestliže Kennedy projeví přání dohovorit se na přijatelném základě v té či oné otázce, vynasnažíme se jaksi upevnit dosaženou dohodu. Nepodaří-li se nám tentokrát dosáhnout konkrétních výsledků, pak se možná dohodneme o pokračování jednání. Celkově se pravděpodobně s přiblížením doby jednání postoj Američanů a celkový charakter možných jednání vyjasní a my budeme mít možnost informovat o tom bratrské strany.

Nyní je pravděpodobně příliš brzy činit nějaké závěry, jakých forem nabude "nový přístup" Kennedyho administrace

19

k otázkám zahraniční politiky. Je možné, že podmínky pro nějaké radikální změny zahraničně politického kursu USA ještě neuzrály. Postoj Kennedyho vlády například ke konžské otázce a ke Kubě a rovněž některá prohlášení Kennedyho a Ruska o otázce západního Berlína nemůžeme nechat bez povšimnutí.

Vyjde-li najevo, že američtí vedoucí činitelé ještě nepochopili nutnost normalizovat vztahy se socialistickými zeměmi, pak můžeme samozřejmě i počkat. Nám střecha neprosakuje - splnění našich plánů rozvoje národního hospodářství není závislé na amerických dodávkách, obrana socialistického tábora je pevná a spolehlivá. Ale i v tomto případě budeme i nadále vynakládat všechno úsilí, abychom co nejvíce rozšířili v USA a jiných západních zemích vědomí toho, že domluvit se se Sovětským svazem a jinými socialistickými zeměmi je nezbytné a možné, že mírové soužití je nyní jedinou cestou, která vylučuje katastrofu nukleární války.

Sovětská vláda ve své politice vůči USA vychází z toho, že skutečně chceme dosáhnout zlepšení vztahů s touto zemí a domníváme se, že takové zlepšení by bylo základem mírového soužití dvou táborů vcelku, a bylo by k prospěchu celému socialistickému táboru. Proto se nemůžeme zřící úsilí využít jakékoliv možnosti v tomto směru, i když nemůžeme být předem přesvědčeni o úspěchu.

Jestliže nám Kennedyho vláda nevyjde vstříc, pak to jen podlomí její vlastní politické pozice. Nám to neuškodí. Nebudeme bezdůvodně popichovat, budeme stejně jako dříve rozhodně odhalovat a odsuzovat všechny agresivní projevy politiky USA, které jsou hrozbou věci míru a zároveň vytrvale budeme vyzývat k řešení základních otázek - takových jako odzbrojení, likvidace kolonialismu, německá otázka, reorganizace OSN atd.

Všechno to jsou takové otázky, na jejichž vyřešení závisí osudy lidstva. Ať potom američtí vedoucí činitelé odpovídají za zhroucení nadějí svého národa na zmírnění mezinárodního

napětí, které samo vyvolali svou kritikou Eisenhowerovy politiky a svými vystoupeními o novém kursu zahraniční politiky.

Proto se, soudruzi, domníváme, že ve vztazích s USA bude správné i nadále řídit se pružnou linií, nedělaje ústupky v zásadních otázkách, ale i z vlastní iniciativy nebourat mosty k jednání.

Dovolte mi, abych se nyní pozastavil nad otázkou boje za odzbrojení, která v současné době je jedním z hlavních faktorů zahraniční politiky celého socialistického tábora. Jak se věci mají v této otázce?

Myslím, že všichni souhlasí s tím, že předložení a aktivní obhajoba programu všeobecného a úplného odzbrojení pod přísnou mezinárodní kontrolou byly z politického hlediska velmi správné. Myšlenka všeobecného a úplného odzbrojení si již do značné míry získala sympatie mas ve většině zemí na světě. Tlak mas a konkrétní spravedlivé návrhy socialistických zemí na odzbrojení nutí imperialisty ke kolísání a někdy je staví do velmi těžké politické situace, protože otevřeně vystupovat v úloze odpůrců odzbrojení není v naší době již možné.

Domníváme se, že minulého podzimu se socialistickým zemím podařilo na XV. zasedání Valného shromáždění OSN dosáhnout velkých politických úspěchů. Předloživši svůj návrh rezoluce o směrnících pro jednání v otázce všeobecného a úplného odzbrojení, neutrální země - Indie, Indonésie, SAR, Maroko, Ghana a jiné byly fakticky v základních bodech stejného názoru jako socialistické země. Spojeným státům americkým a jejich spojencům hrozila v této nejdůležitější otázce lidstva politická izolace.

Nyní se Spojené státy vzdávají projednávání otázky o odzbrojení na Valném shromáždění. Američané se přitom odvolávají na to, že prý potřebují čas pro vypracování nové pozice.

V mnohých zemích, a to nejen na Západě, ale i v neutrálních státech Asie a Afriky, chovají naděje, že Kennedyho vláda učiní určité kroky v oblasti odzbrojení. S tím musíme počítat. Nesmíme našim protivníkům dávat důvod k tomu, aby křičeli, že socialistické země uměle zostřují situaci a vytvářejí překážky na cestě k dosažení vzájemně dohodnutých rozhodnutí o odzbrojení. Proto jsme považovali za užitečné vyjít v tomto případě vstříc Američanům, souhlasit s oddálením projednávání podstaty otázek odzbrojení o několik měsíců. Škody to nenadělá, když vezmeme v úvahu, že jednání o odzbrojení již pokračuje asi 15 let, ale zato nám to velmi pomůže k rozptýlení iluzí neutrální a i národů samých západních zemí, když na podzim vyjde najevo, že USA a jejich spojenci, přestože jsme jim vyšli vstříc v otázce oddálení jednání, tak nemohou navrhnout nic kloudného v otázce odzbrojení. A je třeba počítat s tím, že tak tomu i bude.

O jedné otázce týkající se oblasti odzbrojení, o otázce zastavení zkoušek nukleárních zbraní, byla nedávno v Ženevě obnovena jednání mezi vládami Sovětského svazu, USA a Anglie. Co můžeme říci k těmto jednáním? V postoji Američanů je možno pozorovat určité změny k lepšímu. Nejbližší budoucnost ukáže, jsou-li Spojené státy ochotny k dosažení čestné dohody v této otázce.

Ze své strany jsme učinili vše, co bylo v našich silách, abychom takové dohody dosáhli. Podařilo se nám dosáhnout určitého úspěchu. Jsme odhodláni i nadále usilovat o to, aby jednání v Ženevě se zakončila uzavřením smlouvy o zastavení zkoušek nukleárních zbraní.

Ale hlavní úkol v přítomné době je dosáhnout řešení problému všeobecného a úplného odzbrojení. Pouze v tomto případě budou národy zbaveny nebezpečí atomové války.

Domnívám se, soudruzi, že jsme všichni zajedno v tom, že je třeba neustále pokračovat v boji za všeobecné a úplné odzbrojení jak v Organizaci spojených národů, tak i mimo ní prostřednictvím všech masových organizací, které jsou dostupny našemu vlivu. Dokážeme-li mobilizovat široké lidové masy ve všech zemích na aktivní podporu požadavků všeobecného a úplného odzbrojení, vytvoří to citelný tlak na odpůrce odzbrojení v táboře imperialistů. Máme možnost to činit s veškerou kypící energií, s veškerým nadšením, přístupně a přesvědčivě, což umožňuje pouze upřímná víra a pevné přesvědčení, neboť všeobecné a úplné odzbrojení není pro nás pouhým propagačním heslem, nýbrž reálným programem, na jehož uskutečnění mají eminentní zájem všechny socialistické státy, všechny mírumilovné země, všechny národy. V tom tkví veliká síla naší pozice.

Jak ukazuje praxe, je zde ve společném boji za jednotný společný cíl dosti místa jak pro kolektivní iniciativu, tak i pro iniciativu jednotlivých zemí našeho tábora, které vnášejí konkrétní návrhy v oblasti odzbrojení.

Soudruzi! Dovolte, abych vám dále sdělil hledisko sovětské vlády na otázku mírové smlouvy s Německem, jež má rozhodující význam pro upevnění míru v Evropě.

Pozice Sovětského svazu v této otázce je jasná a pochopitelná. Sovětský svaz, stejně jako jiné socialistické země, vystupuje pro uzavření mírové smlouvy s oběma německými státy a pro přeměnu západního Berlína v demilitarizované svobodné město na základě této smlouvy. K tomu, aby bylo možno rychleji najít společnou řeč se západními velmocemi, vyslovili jsme ochotu přistoupit k prozatímnímu řešení ve formě uzavření dočasné dohody o západním Berlínu. Přitom jsme měli na mysli, že se otázkou poděpsání mírové smlouvy s Německem budeme znovu zabývat po uplynutí přesně určené lhůty, po uskutečnění příslušných jednání mezi Německou demokratickou republikou a Německou spolkovou republikou.

Praxe ukázala, jak včasné a oprávněné bylo takové pojetí otázky co nejrychlejšího mírového urovnání s Německem. Tato otázka se stala silnou pákou působení na pozici západních mocností v mnoha oblastech našich vzájemných vztahů. Donutili jsme kapitalistický svět de facto uznat existenci Německé demokratické republiky. Západní mocnosti byly nuceny odbourat "železnou oponu", kterou sami vytvořily, a přistoupit s námi k jednání o nejdůležitějších mezinárodních problémech. Naše návrhy na mírovou smlouvu do značné míry upevnilly v Německu pozice těch sil, které vystupují proti militarizaci Německé spolkové republiky, za uskutečnění jednání mezi Němci.

To všechno je nesporně naše plus. Nyní patrně je třeba pomýšlet o dalších krocích, abychom přivedli věc mírového uspořádání německé otázky k logickému konci.

Především se vybavuje otázka, máme-li popohánět rozvoj událostí a již nyní určit lhůtu svolání mírové konference. Patrně by to bylo poněkud předčasné.

Všichni jsme jednotni v tom, že by nejlépe odpovídalo úkolu upevnění míru a zájmům všech států, kdyby byla podepsána mírová smlouva se dvěma německými státy - jak s Německou demokratickou republikou, tak i s Německou spolkovou republikou. Máme patrně i dále trvat před západními velmocemi na uzavření smlouvy s oběma německými státy. Avšak počítat se souhlasem západních velmocí v přítomné době je dosti těžké. Spojené státy americké a jejich spojenci, kteří dosud stavějí svou politiku především na rozšíření válečných příprav po linii NATO, chápou, že uzavření mírové smlouvy by bylo překážkou pro další militarizaci západního Německa. A Německá spolková republika je pro ně něco jako hlavní pilíř veškeré vojenské soustavy NATO v Evropě.

Zároveň se domníváme, že nelze plně vyloučit, že západní mocnosti mohou přistoupit na prozatímní řešení německé otázky. Na konferenci ministrů zahraničních věcí v létě 1959 v Ženevě byl naznačen přístup k takovému prozatímnímu řešení. Projevili-li západní mocnosti zdravý rozum, pak budou muset souhlasit s takovým ře-

šením ve svém vlastním zájmu.

Proč se domníváme, že je takový přístup možný? Vezměme si třeba otázku západního Berlína. Západní mocnosti si nemohou neuvědomovat zranitelnost svých pozic v tomto městě. Nemohou nechápat, že nároky Německé spolkové republiky na západní Berlín nikdy nebudou uspokojeny, a konečně i sami v hloubi duše je sotva uznávají za oprávněné. Mení to pro ně tak jednoduché vystupovat pro zachování okupačního režimu v západním Berlíně do nekonečna, odporovat tomu, aby status tohoto města byl uveden do souladu s podmínkami mírové doby.

Ale i s prozatímním řešením německé otázky budou západní mocnosti souhlasit jedině pod příslušným nátlakem. Američané a jejich spojenci musí stále cítit, že nemají na výběr, že ať chtějí či nikoliv, otázka mírové smlouvy a západního Berlína bude vyřešena. Neodvratnost této skutečnosti musí viset nad Kennedym, až se bude scházet se svými spojenci a až se sejde s námi.

Je velice důležité, soudruzi, že i v takové otázce, jako je mírové uspořádání německé otázky, všechny socialistické země vystupovaly a vystupují v jedné semknuté frontě. Každý z nás vnáší k řešení tohoto úkolu svůj příspěvek. Iniciativa je plně v našich rukou. Na socialistických zemích záleží volba momentu a zaměření rozhodných akcí a je zřejmé, že je pro nás důležité co nejlépe se na ně připravit po všech stránkách.

Sovětská vláda již informovala socialistické země o svých krocích, které podniká po diplomatické i jiných liniích, aby přiměla vlády západních mocností k věcnému projednání našich návrhů na mírovou smlouvu s Německem. Připomněli jsme západním mocnostem, že měly dostatečně dlouhou dobu k prostudování návrhů, které jim byly předány, a k důslednému uvážení všech z toho vyplývajících pro ně důsledků v případě jejich neochoty zúčastnit se na mírovém uspořádání německé otázky.

V polovině února předala sovětská vláda Adenauerově vládě pamětní zápis. Nebyl určen pouze Německé spolkové republice.

V tomto dokumentu je klidně a pevně vyložena naše pozice k mírové smlouvě s Německem včetně otázky západního Berlína. Vynasnažili jsme se, abychom nenechali západní mocnosti na pochybách o své odhodlanosti dosáhnout mírového uspořádání, buď s nimi či bez nich. Ve stejném směru bylo uskutečněno několik besed s velvyslanci západních mocností v Moskvě.

První kontakty s nynější americkou vládou ještě nevyjasnily plně její postoj k německé otázce. Nový americký prezident a jeho představitelé nám říkají, že tuto otázku ještě studují a že neučinili zatím žádných určitých závěrů. Nemáme iluze o možnostech podstatných změn v postoji Spojených států amerických. A přece by bylo neoprávněné předbíhat událostem. Je třeba mít na zřeteli, že by nás asi sotva správně pochopily široké kruhy světové veřejnosti, kdybychom začali popohánět uzavření německé mírové smlouvy, aniž bychom se dočkali jen výsledků mého setkání s Kennedym, plánovaného předběžně na květen.

Jestliže plánovaná schůzka s Kennedym a jiné kontakty se západními mocnostmi neukáží žádné příznaky jejich ochoty reálně přistupovat k otázce mírové smlouvy se dvěma německými státy, pak přirozeně naše země budou se muset naplno zabývat přípravou k uzavření mírové smlouvy s Německou demokratickou republikou. Sovětská vláda nadále vychází z toho, že otázku německé mírové smlouvy je třeba řešit. Avšak pro přijetí definitivního rozhodnutí o tom a koordinace příslušných opatření budou muset naše vlády zřejmě do-
datečně si vyměnit názory se zřetelem ke konkrétní situaci.

Domnívám se, že není třeba se podrobně zastavovat u výhod, které získají naše země uzavřením mírové smlouvy s Německou demokratickou republikou. Stačí konstatovat, že takový krok umožní socialistickým zemím pohlížet na západní Berlín jako na demilitarizované svobodné město a v praxi s ním podle toho jednat. Mimocho-
dem bylo by pro nás pro všechny účelné, kdybychom začali připravovat půdu pro to již nyní, zejména navazovat a rozvíjet hospodářské, kulturní a jiné styky se západním Berlínem jako se samostatnou politickou jednotkou.

Mírová smlouva s Německou demokratickou republikou pomůže přehradit cestu revanšistickým snahám vlády NSR a rozptýlit jeho naděje na revizi výsledků druhé světové války v jeho prospěch. Naše akce budou logickou odpovědí na politiku bonnských militaristů, kteří vytrvale usilují o atomové vyzbrojení. Jmenují na vedoucí místa v armádě a státě bývalé válečné zločince a již nyní rozvíjejí vojenskou aktivitu poblíž našich hranic.

Jedním z podstatných výsledků podepsání mírové smlouvy s Německou demokratickou republikou bude upevnění poválečných východních hranic s Německem nejen de facto, ale i de jure. A co je zejména důležité, mezinárodní postavení Německé demokratické republiky se ještě více upevní.

Již jsme leccos udělali v přípravě k uzavření mírové smlouvy s Německou demokratickou republikou. Sovětská vláda a vláda Německé demokratické republiky připravily pracovní návrh mírové smlouvy. Patrně v brzké době bude třeba pokračovat v této práci, avšak již na širším fóru. Druhý důležitý úkol spočívá na určení okruhu účastníků příští mírové konference a předběžně organizovat výměnu jejich názorů na otázky, které vyvstávají v souvislosti se svoláním této konference.

Pochopitelně, že podepsání mírové smlouvy s Německou demokratickou republikou bude mít v první době za následek určité zostření mezinárodní situace. Na to musíme být připraveni. Západní mocnosti se důkladně angažovaly v otázkách neuznání Německé demokratické republiky, udržení svých okupačních práv v západním Berlíně atd.

Uzavření mírové smlouvy a z toho vyplývající důsledky pro západní Berlín se dotknou jejich prestiže. A oni patrně po určitou dobu budou dělat rámus. Nelze vyloučit ani jednotlivé provokace ze strany Německé spolkové republiky a jiných západních mocností. Domnívám se však, že Američané a jejich spojenci si cení svou bezpečnost a uvědomují si, že jakákoliv provokace z jejich strany se setká s rozhodným odporem. A nakonec západní mocnosti budou muset pochopit, že jediné východisko ze situace je čestná dohoda

s vládou Německé demokratické republiky o otázkách západního Berlína.

Posuzujeme-li tedy tuto otázku perspektivně, vidíme, že uzavření mírové smlouvy s Německou demokratickou republikou může v první době vyvolat určité zostření mezinárodní situace. Bylo by naivní, kdybychom se domnívali, že imperialisté budou dobrovolně souhlasit s řešením německé otázky jak to navrhujeme my, neboť naše návrhy vycházejí ze zájmů socialistického tábora.

Jsme však přesvědčeni o nezbytnosti takového kroku. Uzavření mírové smlouvy s Německou demokratickou republikou lze zobrazit tak, jako by z živého organismu byla vyoperována střešina, která tam zbyla po druhé světové válce. Nejdříve může nastat zhoršení stavu, ale poté se rána zahojí a organismus se upevní.

Tak i po uzavření mírové smlouvy s Německou dem. republikou nejdříve budou imperialisté křičet, ale nakonec to budou muset spolknout. Situace ve světě a zejména v Evropě se zlepší a nastane její ozdravení.

Důležité je, abychom se připravili k podepsání mírové smlouvy s Německou demokratickou republikou i po hospodářské stránce. V této oblasti lze především očekávat prudkou reakci ze strany západních mocností. Patrně musí mít Rada vzájemné hospodářské pomoci po ruce příslušné pevné plány a musí být připravena poskytnout pomoc Německé demokratické republice.

Soudruzi! Ačkoliv Čínská lidová republika, Korejská lidová demokratická republika, Vietnamská demokratická republika a Mongolská lidová republika nejsou členy Organizace Varšavské smlouvy, my, její účastníci, považujeme za svou povinnost neustále se s nimi radit o nejdůležitějších otázkách zahraniční politiky, koordinovat s nimi svá úsilí v zájmu upevnění obrany celého socialistického tábora. Vždyť socialistické země jsou navzájem spojeny nejen spojeneckými smlouvami a dohodami. Sjednocuje je mnohem více - jednota cílů, politických zájmů, naše veliké marxisticko-leninské učení.

Je známo, že Čínská lidová republika, i když není ve Varšavském paktu, má se Sovětským svazem smlouvu o přátelství, spojení a vzájemné pomoci, podle níž jsme povinni poskytnout si navzájem vojenskou pomoc v tom případě, kdyby jedna ze stran byla napadena. Stejnou smlouvu máme s Mongolskou lidovou republikou. S Korejskou lidově demokratickou republikou a s Vietnamskou lidovou republikou prozatím takové smlouvy nemáme, avšak každému je jasné, že v případě imperialistické agrese neopustíme v neštěstí své korejské a vietnamské přátele.

Naše veliké spojení socialistických zemí hraje důležitou úlohu v boji za zachování a upevnění míru nejen v Evropě, ale i v Asii. V současné době se Asie stala důležitou světovou oblastí, kde v poválečných letech došlo k nejostřejším srážkám národů s imperialismem. V historicky krátké době dosáhlo zde národně osvobozené hnutí významných vítězství. Národy mnoha asijských zemí stojí před historickou volbou: buď půjdou dále po cestě upevnění své národní nezávislosti a sblížení se socialistickými zeměmi, nebo dovolí, aby byly zavlčeny do poroby nového imperialistického otroctví.

Pro socialistické země není lhostejno, v jakém směru půjdou mnohamilionové národy takových zemí jako je Indie, Indonésie, Burma. Musíme učinit vše k tomu, aby v Asii převážily síly míru a socialismu, aby asijské národy se stále více přesvědčovaly o tom, že jedině s námi na cestě socialismu získají skutečnou nezávislost a dosáhnou šťastného života.

Je třeba brát v úvahu nedůslednost nynějších vlád Indie, Indonésie, Burmy a jiných neutrálních asijských států. Pro nás však je výhodná pozice, kterou zaujímají tím, že podporují nás v mnohých otázkách zahraniční politiky. Víme, že jsou to naši dočasní spojenci a že mohou od nás odejít. Budeme však i nadále bojovat za jejich ovlivňování. A čím déle se nám bude dařit udržet je na pozicích spolupráce se socialistickými zeměmi, tím to bude výhodnější pro věc míru, pro věc socialismu.

Jakékoli oslabení našeho úsilí, našich společných akcí v této oblasti zeměkoule by usnadnilo imperialistům uskutečnit jejich agresivní plány.

Spojené státy americké a jejich spojenci využívají všechny prostředky k tomu, aby s přihlédnutím ke změně, jež probíhá v Asii, podřídili svému vlivu tuto nejvíce obydlenou oblast země. Usilují o využití strategicky výhodného položení rozsáhlého asijského území, aby tam mohli vytvářet opěrné body a vojenské základny proti socialistickému táboru. Proto zastávají kurs k militarizaci Japonska, přeměnili jih Koreje, Vietnamu a okupovaného Tajvanu na svá vojenská nástupiště.

Kromě toho jsou stále zřejmější snahy imperialistů podřít si neutrální státy Asie t.zv. "pokojnou" cestou, dostat je do úplné hospodářské a politické závislosti. Všechny prostředky pronikají do hospodářství těchto zemí a široce ideologicky zpracovávají různé vrstvy obyvatelstva.

Spojené státy americké a jiné imperialistické mocnosti využívají ve svých zájmech nejen zjevně reakční a mezi národy nepopulární režimy čankajškovského typu, ale stále usilovněji se pokoušejí získat na svou stranu vládnoucí národní buržoazii, jejíž vlivné kruhy v řadě zemí projevují ochotu spojit se s monopoly. Imperialisté jsou ochotni se zpočátku smířit i s tím, že některé asijské země odřeknou účast v agresivních blocích v důsledku své neutrality, jen aby je udrželi pod svým vlivem a izolovali je od socialistického tábora.

Za těchto podmínek socialistické země vidí svůj nejdůležitější úkol v tom, aby aktivní zahraniční politikou mařily plány imperialistů, aby pomáhaly národům asijských zemí upevňovat vydanou nezávislost a pevně vstoupit na cestu míru, pokroku a národní demokracie.

V poslední letech Sovětský svaz, Čínská lidová republika, Polsko, Československo, Německá demokratická republika, Rumunsko a jiné socialistické země nemálo usilovaly o to, aby upěvnilly vliv socialistického tábora v této oblasti. Pomocí socialistického tábora méně vyvinutým zemím Asie vážně ovlivňuje rozvoj národních výrobních

sil, dovoluje jim upevňovat hospodářskou nezávislost a úspěšně čelit tlaku imperialistů.

Současně s růstem vlastního průmyslu roste v asijských zemích dělnická třída - vedoucí síla rozvoje těchto zemí, roste a upevňuje se náš ideologický vliv na široké masy lidu.

Můžeme s uspokojením konstatovat, že spojeným úsilím se nám podařilo vydobýt vřelé sympatie indického, indonéského, barmského, afgánského a jiných národů. Vždyť to nebyla náhoda, že se v posledních letech imperialistům nepodařilo zatáhnout do vojenských bloků ani jednu novou asijskou zemi.

Musíme i nadále bojovat za upevnění neutrálních stanovisek, které nyní zaujímají Indie, Indonésie, Berma a jiné asijské země a musíme je stále více a pevněji dostávat pod vliv socialistického tábora a bojovat za myšlení a srdce mnoha set miliónů pracujících těchto zemí. Je třeba i v budoucnu stále úzce spolupracovat se všemi socialistickými zeměmi v boji za upevnění míru v Asii v zájmu socialistického tábora. Zkušenosti ukazují, že podnikají-li socialistické země dohodnuté akce, dosahují dobrých výsledků a úspěšně maří agresivní plány a záměry imperialistických mocností.

Příkladem toho, jakých kladných výsledků mohou dosáhnout socialistické státy, když dohodnou a koordinují svůj postup, může být Laos.

Je známo, že vládnoucí kruhy Spojených států nelitovaly sil, aby se zařídily v Laosu a přeměnily jej v opěrnou základnu pro své agresivní cíle v jihovýchodní Asii. Zorganizovaly vzpouru proti zákonné laoské vládě, která prohlásila, že bude provádět nezávislou politiku míru a neutrality.

Když Američané rozpoutali v Laosu bratrovražednou válku, zřejmě počítali s tím, že se jim podaří rychle dosáhnout vítězství v této malé zemi. Američtí agresori však zapomněli, že národy Východu mají nyní věrné a silné přátele v socialistických státech. Můžeme s uspokojením konstatovat, že dohodnuté akce socialistických států a především Vietnamské demokratické republiky,

Čínské lidové republiky a Sovětského svazu sehrály rozhodující úlohu v tom, že laoské vlastenecké síly vydržely a úspěšně drtí vzbouřence.

Socialistické země vycházely z toho, že je nutné předejít rozšíření konfliktu a přeměnit jej v hrozbu míru v celé jiho-východní Asii. Poskytující materiální pomoc a politickou podporu zákonné vládě Laosu, současně jsme důrazně vystupovali za svolání mezinárodní konference za účelem urovnání laoské otázky a obnovení činnosti Mezinárodní dozorcí a kontrolní komise v Laosu.

Vývoj událostí ukázal, že spojování našich úsilí o mírové uspořádání laoské otázky s opatřeními k poskytnutí účinné pomoci vlasteneckým silám uvnitř země, je jediné správnou politikou. To pomohlo semknout všechny národní a vlastenecké síly, upevnit pozice a autotitu Pathet Lea mezi laoským lidem.

Taková politika zajišťovala podporu našich návrhů k laoské otázce řadou neutrálních zemí Asie, jež jsou vážně znepokojeny v souvislosti s agresivními plány imperialistů v Laosu a vedla k zostření rozporů mezi Spojenými státy a jejich spojenci v SEATO.

Imperialisté se setkali s pevnou pozicí socialistických zemí, a proto byli nuceni ustoupit ze svých původních pozic. Američané nyní začali hovořit o tom, že je nutno vyhlásit Laos jako neutrální stát se zaručeným neutrálním statusem a vytvořit v této zemi koaliční vládu.

Charakteristickým příkladem svědčícím o tom, že ve stanovisku západních mocností k laoské otázce nastaly některé změny, je odpověď anglické vlády na náš návrh v otázce Laosu ze dne 23. března po měsíčním "přemýšlení". Tato odpověď Angličanů byly bezpochyby dohodnuta s vládou Spojených států amerických.

Západní mocnosti jsou pro okamžité zastavení války v Laosu. Souhlasí s návrhem na obnovení činnosti Mezinárodní komise v Laosu, což vždy žádaly socialistické země. Západní mocnosti

nyní souhlasí se svoláním mezinárodní konference pro uspořádání laoské otázky, což my dávno žádáme.

Vzhledem k tomu, že se nyní naskýtají příznivé podmínky pro řešení laoské otázky pokojnou cestou, bylo by pro socialistické země výhodné, kdyby docílily v brzké době, řekněme začátkem dubna, svolání Mezinárodní konference o Laosu. To by pomohlo upevnit úspěchy dosažené vlasteneckými silami Laosu a dále je rozvíjet. Kromě toho by to zdůraznilo naše úsilí o co nejrychlejší uspořádání laoské otázky a ztížilo by to pokusy západních mocností oddálit svolání konference.

Domníváme se, že by bylo nyní třeba prohlásit, že v zásadě souhlasíme s tím, aby se dva předsedové Ženevské konference obrátili na strany v Laosu a vyzvali je k zastavení palby. Zastavení palby bojujícími stranami by za nynější situace přineslo důležité politické a vojenské výhody vlasteneckým silám Laosu a mírumilovným státům, jež je podporují a současně by zbavilo Američany možnosti rozšířit vojenské akce v této oblasti.

Vždyť nelze vyloučit to, že imperialistické kruhy a především americké, jež jsou vážně znepokojeny úspěchy vlasteneckých sil v Laosu, nepřistoupí na nějaké dobrodružství, jehož důsledkem může být široký mezinárodní konflikt, jako byl korejský. Takový vývoj událostí by nebyl v zájmu socialistického tábora ani v zájmu upevnění míru v celém světě.